

ความโตเมืองไทยโซ่ง

Kwam To Muang Tai Song

ทวี สว่างปัญญากร¹
Thawi Swangpanyangkoon

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอคำแปลเป็นไทยและเวียดนาม ตอนแรกของตำนานความโตเมืองฉบับภาษาไทยโซ่ง (หรือลาวโซ่ง) กับการพิมพ์ภาษาไทยโซ่งด้วยฟอนต์คอมพิวเตอร์ที่ผู้เขียนสร้างขึ้นเองเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งวางอักษรตามแบบภาษาไทย พร้อมคำถ่ายถอดเสียงอ่าน ด้วยสัทอักษรสากล IPA

ชาวไทยโซ่งคือ เชื้อสายชาวไทดำ ซึ่งบรรพชนได้ติดตามกองทัพสยาม จากสิบสองจุไท ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ประเทศเวียดนาม เข้ามาอยู่เมืองสยามเมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้ว

ชนชาติไทดำเป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทกลุ่มหนึ่งในประเทศเวียดนาม ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเตียนเบียน และจังหวัดเซินลา เป็นส่วนมาก

ในเวียดนาม ได้มีการรวบรวมเรื่องความโตเมืองได้ประมาณ 30 กว่าสำนวน

ในการแปลความโตเมืองฉบับไทยโซ่งครั้งนี้ ผู้เขียนได้รับคำปรึกษาจากดร.หว่างเลื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิชาวไทยในเวียดนามและอาจารย์ชวลิต อารยธรรม นักวิชาการชาวไทยโซ่ง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ด้านคำอ่านผู้เขียนใช้สัทอักษรระบบเสียงของวิศรุต สุวรรณวิเวก จากวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ปี พ.ศ. 2524 อย่างไรก็ดี หากมีข้อบกพร่องก็เป็นของผู้เขียนเองคนเดียว

ฟอนต์ภาษาไทยดำ ภาษาเวียดนาม และ IPA ที่ใช้ในบทความนี้เป็นผลงานออกแบบส่วนตัวของผู้เขียนเช่นกัน

คำสำคัญ: 1. ภาษาไทยโซ่ง. 2. ประวัติชนชาติไทยโซ่ง. 3. ภาษาไทดำ.

¹นักวิชาการอิสระ อดี้อาจารย์พิเศษ โครงการล้านนาปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้สร้างฟอนต์ไทยโซ่ง แปลและพิมพ์

Abstract

This article presents the translation into Thai and Vietnamese of the first section of the famous Tai Song (or Lao Song) chronicle “Kwam To Muang” typed with a computer font created by the author, Thailand’s first invention for a Thai keyboard layout. It also provides a phonetic transcription with IPA. .

The Tai Song are the descendants of Black Tai people the Siamese troops brought to Siam from Sip Song Chu Thai, Northwestern Vietnam more than two centuries ago.

Tai Dam or Black Tai are one of the Tai groups in Vietnam who speak a dialect of the Tai languages family, living mostly in Dien Bien and Son La provinces.

In Vietnam, they have already collected more than 30 different versions of this Kwam To Muang.

Hoang Luong, a Vietnamese scholar of Tai origin and Acharn Chavalit Arayayutitham, a Tai Song expert from Nakornpathom, Thailand, gave their valuable assistance with this translating work. For any imperfections that may exist, however, the responsibility is this author’s.

For the phonetic transcription, the author follows Visarute Suvannavivak’s system as seen in his MA Thesis (Silpakorn University, 1981.)

The Vietnamese and IPA fonts used in this article were created by the author.

Keywords : 1. Tai Song language. 2. Black Tai language. 3. Tai Song history.

Ta sẽ kể chuyện xưa, thời tạo cho bạn nghe đã

นี่แต่ที่เป็นดินที่เป็นอย่างนี้

/cũ³ tɛ³ kɔ³ pen⁴ din⁴ kɔ³ pen⁴ ja⁵/

จงจำไว้ เดิมที่เป็นดิน เดิมที่เป็นหญ้า

Nên nhớ, khởi đầu là đất, khởi đầu là cỏ

ที่ “ก่อน” แปลว่าเมื่อเริ่มต้น (in the beginning) ไม่ใช่ “ก็” ซึ่งต้องเขียนเป็น 8j และไม่ใช่ “ก่อสร้าง”

นี่เป็นพีชช่อจุด๑๑๑๑

/kɔ³ pen⁴ fa⁶ to⁴ thuang⁴ het³/

เดิมที่เป็นฟ้าเท่าดอกเห็ด

Khởi đầu là trời to bằng hoa nấm

ที่ “ต่อ” คือ “เท่า” ๑๑๑๑ “ทวง” คือลักษณนามสำหรับดอกไม้ เช่น ๑๑๑๑ ๑๑๑๑ บชก ใม่ /so⁴

thuang⁴ bo² may⁶/ ดอกไม้ สองดอก

นี่เป็นดินเจ็ดภู

/kɔ³ pen⁴ din⁴ cet³ pu²/

เดิมที่เป็นดินเจ็ดภู

Khởi đầu là 7 ngọn núi.

พึงสังเกตการเขียน “สระ “อึ” ในคำว่า ๑๑๑ “ดิน” กล่าวคือหากไม่มีพยัญชนะท้ายติดตามในพยางค์เปิด จะเขียนบนสระ เช่น fu “ดี” แต่หากมีพยัญชนะท้ายติดตามในพยางค์ปิด จะต้องเขียนระหว่างสองพยัญชนะ ในฟอนต์อักษรไทดำของผู้เขียนจึงมี “อึ” สองตัว ใช้ในสองกรณีต่างกัน ในแผนที่ คำว่า “ดิน” หมายถึงประเทศ “ดินแคว” แปลว่า “ประเทศเวียดนาม “ดินห่าน” หมายถึง ประเทศจีน

นี่เป็นภูน้ำ

/kɔ³ pen⁴ hu² naam⁶ bo³/

เดิมที่เป็นภูน้ำ

Khởi đầu là miệng giếng nước

นี่เป็นหินสามแฉก

/kɔ³ pen⁴ hin⁴ saam⁴ saw⁴/

เดิมที่เป็นหินสามก้อนแล้ว

Khởi đầu là ba hòn đá lò lửa.

นี่เป็นน้ำแกว

/kɔ³ pen⁴ naam⁶ kaw⁵ kwe²/

เดิมที่เป็นแม่น้ำแก้ว

/pet³ nuay³ maa² taw⁵ puŋ⁵/

น้ำเต้าปุงแปดลูก

8 vố bầu

แปดแฉะห่อไส้ฟ้า

/pet³ saw⁴ taw² kam⁶ fa⁶/

เสาทองแดงค้ำฟ้า 8 ต้น

8 cây cột đồng chống trời,

ท่แฉะห่อไส้ฟ้า

/kuaw⁴ nuay³ maa² taw⁵ puŋ⁵/

ภายในลูกน้ำเต้าปุง

Bên trong vố bầu

มีแฉะห่อไส้ฟ้าแปดต้น

/mi² saam⁴ hoy⁶ saam⁴ sip³ siŋ³ fan² khaw⁵ nau² na²/

มี สามร้อยสามสิบชนิดพันธุ์ข้าวในนา

Có 330 giống lúa ngoài ruộng,

แฉะห่อไส้ฟ้าแปดต้น

/saam⁴ hoy⁶ saam⁴ sip³ siŋ³ fan² pa⁴ nau² nam⁶/

มี สามร้อยสามสิบชนิดพันธุ์ปลาในน้ำ

Có 330 giống cá dưới nước,

แฉะห่อไส้ฟ้าใต้น้ำ

/saam⁴ hoy⁶ saam⁴ sip³ siŋ³ fan² kon² muaw² lum⁴/

สามร้อยสามสิบชนิด พันธุ์คนเมืองล่าง

330 giống người dưới trần gian,

ไม้อ่ห่อไส้ฟ้าแปดต้น

/mot⁴ mow⁴ mow⁴ mu² cuaw² sen⁴ cuaw² fon² to⁴ nan⁵/

มดหมอ หมอมือ เครื่องเขนเครื่องพร เท่านั้น

Có cả thầy cúng, thầy bói, đồ vải đồ cúng,

ใ้ท่แฉะห่อไส้ฟ้า มีทุกอย่าง

/sau³ kuaw⁴ nuay³ maa² taw⁵ puŋ⁵ mi² cu⁴ ʔan⁴ cu⁴ yuaw⁴/

ใ้ในน้ำเต้าปุง มีทุกอย่างทุกชนิด

Cho vào trong vố quả bầu, có đủ mọi vật mọi thứ,

ปู่เงี้ยวแฉ่งเงี้ยวไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่ง

/pu³ caw⁵ then⁴ luang⁴ caŋ³ hau⁵ taaw⁶ suan⁴ taaw⁶ ɲɯŋ² /

ปู่เจ้าแฉ่งหลวง จึงให้ท้าวสง ท้าวเงิน

**Cụ Then Luông mới sai Tạo Xuông, Tạo Ngân,
เขมแป๋ปอหน่งขมขมทเวขปุ๊แป๋ปอเข่งเข่งไซ่งไซ่ง**

/xaw⁴ pei³ nuay³ maa² taaw⁵ puŋ⁵ pei³ saw⁴ tɔŋ² kam⁶ fa⁶ /

เอน้ำเต้าปุง 8 ลูก เสาทองแดงค้ำฟ้า 8 ต้น

**Mang 8 vôi bầu, 8 cây cột đồng chống trời,
ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่**

/caŋ³ loŋ² ma² taan² muan² ɔm⁴ muan² xaay⁴ noŋ⁴ fa⁶ /

จึงลงมาทางเมืองอม เมืองอายนอกฟ้า

**Rồi xuống trần gian theo con đường Mường Ôm, Mường Ai ngoài vòm
trời,**

น้ำใจมดุมดุมแฉ่งแฉ่ง

/naam⁶ caŋ³ thum³ thum⁵ thɯŋ⁴ then⁴ /

น้ำใจนองท่วมถึงแฉ่ง

Nước lại dâng lên ngợp cả trời,

ปู่เงี้ยวไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่ง

/pu³ caw⁵ caŋ³ hau³ naam⁶ hau³ taan² /

ปู่เจ้าจึงเจอน้ำทุกหนทาง

Then Luông mắc phải nước lụt khắp nơi,

ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่ไร่

/day⁵ ha⁵ buan² naam⁶ caŋ³ tok³ day⁵ hok³ buan² naam⁶ caŋ³ heŋ⁵ /

ได้ห้าเดือน น้ำถึงลด หกเดือนน้ำถึงแห้ง

Đến 5 tháng nước mới rút, 6 tháng nước mới cạn,

น้ำใจแฉ่งแฉ่งแฉ่งแฉ่ง น้ำใจแฉ่งแฉ่งแฉ่งแฉ่ง

/naam⁶ caŋ³ kwɛn⁴ don⁴ sa² naam⁶ caŋ³ kaak⁴ don⁴ saay² /

น้ำถึงแห้งมีดอนขึ้น น้ำถึงแห้งเห็นดอนทราย

Nước rút mới nổi cồn, nổi đồi cát,

ปู่เงี้ยวไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่งไซ่ง

/pu³ caw⁵ taaw⁶ ɲɯŋ² caŋ³ yu³ muan² ɔm⁴ muan² xaay⁴ noŋ⁴ fa⁶ /

ปู่เจ้าท้าวเงินจึงอยู่เมืองอม เมืองอายนอกฟ้า

Cụ Tạo Ngân bèn ở lại Mường Ai ngoài vòm trời,
ปู่เฒ่าเฒ่าอยู่เฝ้าฟ้า

/tha⁵ pu³ caw⁵ taaw⁶ suaŋ⁴/

คอยทำปู่เฝ้าฟ้าสว่าง

Chờ Cụ Tạo Xuông,

ปู่เฒ่าเฒ่าอยู่เฝ้าฟ้า ไร่เข้เข้แปดจนไร่หม่มกเขตปู่

/pu³ caw⁵ taaw⁶ suaŋ⁴ caŋ³ Ɂaw⁴ pei³ nuay³ maa² taaw⁵ puŋ⁵/

ปู่เฝ้าฟ้าสว่าง จึงเอาน้ำเต้าปุงแปดลูก

Cụ Tạo Xuông bèn lấy 8 vò bầu,

แปดเข้เข้แปดสี่ฟ้า ไร่เข้เข้แปดจนไร่เฒ่า

/pei³ saw⁴ toŋ² kam⁶ fa⁶ loŋ⁴ ma² hot⁴ naŋ⁵ muaŋ² lo²/

แปดเสาทองแดงคำฟ้าแปดตัน ลงมา ถึงเมืองล่อ

8 cây cột đồng chống trời, mang xuống Mường Lo

เฒ่า ๕ “เมืองล่อ” คือ อำเภอวันเจิ้น จังหวัดเหิงยโหลในเวียดนามปัจจุบัน อยู่ที่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเตียนเบียน

ชาวไทดำในเวียดนามถือว่าเมืองล่อ เป็นแหล่งกำเนิดของชนชาติไทในเวียดนาม ส่วนเมืองแถงนั้นเป็นเมือง

ที่บุกเบิกตอนหลัง ตามประเพณีไทดำในเวียดนาม คำบอกทางจะนำทางให้วิญญาณไปเมืองล่อ

ปู่เฒ่าเฒ่าอยู่เฝ้าฟ้า ไร่เข้เข้แปดจนไร่เฒ่า

/pu³ caw⁵ taaw⁶ suaŋ⁴ caŋ³ Ɂaw⁴ mia² naŋ³ muaŋ² lo²/

ปู่เฝ้าฟ้าสว่าง จึงแต่งงานที่เมืองล่อ

Cụ Tạo Xuông bèn kết hôn ở Mường Lo

ไร่เฒ่าอยู่เฝ้าฟ้า ๗ ไร่เฝ้าฟ้า

/caŋ³ mi² luk⁴ caay² phu⁵ nuŋ⁴ caŋ³ hau⁵ cu⁴ taaw⁶ lo²/

จึงมีลูกชายคนหนึ่ง ตั้งชื่อว่าท้าวล่อ

Rồi sinh được một người con trai, đặt tên là Tạo Lo,

๗ เป็นเครื่องหมายพิเศษ อ่านว่า 1 ฟังสังเกตว่าในภาษาไทยไซ่ง พบแต่ตัวเลขหนึ่ง ไม่พบตัวเลขอื่น

ปู่เฒ่าเฒ่าอยู่เฝ้าฟ้า ไร่เข้เข้แปดจนไร่เฒ่า

/pu³ caw⁵ caŋ³ pan⁴ maa² taaw⁵ puŋ⁵ su³ phen³ din⁴ muaŋ² lum⁴/

ปู่เฝ้าฟ้าจึงแบ่งน้ำเต้าปุง สู่แผ่นดินเมืองล่าง

Cụ mới chia vò bầu xuống trần gian hạ giới,

ไร่เข้เข้แปดจนไร่เฒ่า ไร่เข้เข้แปดจนไร่เฒ่า

/caŋ³ Ɂaw⁴ pay⁴ muaŋ² kew⁴ muaŋ² laaw² soŋ⁴ nuay³ maa² taaw⁵ puŋ⁵/

จึงเอาไปประเทศเวียดนาม ประเทศลาว น้ำเต้าปุง สองลูก

Đoạn kết hôn rồi lên nắm chính quyền

ខេត្តថៃ្ងង់បើងទេងងង ប្រើងហេងទេ្ងង

/law⁴⁺ ɣaŋ²⁺ say⁵⁺ pen⁴⁺ hen⁴⁺ na⁵⁺ pu³⁺ caw⁵⁺ taaw⁶⁺ cuaŋ²⁺/

แล้วยังให้กำเนิด แก่ปู่เจ้าท้าวเจือง

Rồi còn sinh Cụ Tạo Chương

ប្រើងចេងតុក ចេងចេង ប្រើងខ្មែង ប្រើងខ្មែង

/pu³⁺ caw⁵⁺ ta⁴⁺ lu²⁺ ta⁴⁺ law⁴⁺ pu³⁺ caw⁵⁺ lap⁴⁺ li²⁺ pu³⁺ lo²⁺ li²⁺/

ปู่เจ้าตลุก ตาเลา ปู่เจ้าลี้ลี้ ปู่ลอลี้

Cụ Ta Lục, Ta Lau, Cụ Lấp Ly, Cụ Lo Ly.

ប្រើងចុងតុ ប្រើងខេងកេង ប្រើងខេងទេ្ងង ចងង

/pu³⁺ caw⁵⁺ khun⁴⁺ ɣi²⁺ pu³⁺ caw⁵⁺ laaŋ²⁺ kwaŋ⁴⁺ pu³⁺ caw⁵⁺ laaŋ²⁺ cuaŋ²⁺ to⁴⁺ nan⁶⁺/

ปู่เจ้าขุนถึ ปู่เจ้าลางกวาง ปู่เจ้าลางเจือง เท่านั้น

Cụ Khun Nhi, Cụ Lang Quang, Cụ Lang Chương, chỉ có thể.

ប្រើងចេងខេងខេងទេ្ងង តែង

/pu³⁺ caw⁵⁺ koy⁴⁺ liaŋ⁶⁺ suŋ⁴⁺ cuŋ⁴⁺ ɣaŋ³⁺/

ปู่เจ้าค้อยเติบโตขึ้นมา

Cụ mới lớn dần lên

សេងកេងខេងខេងកេងខេង

/kiŋ²⁺ piaŋ⁴⁺ laaŋ²⁺ saaŋ⁵⁺ piaŋ⁴⁺ muaŋ²⁺/

ร่างสูงเท่าโล่ เติบใหญ่ตามเมือง

Thân cao bằng khiên, người to theo bản mường

ប្រើងហេងខេងខេងចេងចេងខេង

/pu³⁺ caw⁵⁺ taaw⁶⁺ lo²⁺ yet⁴⁺ baan⁵⁺ yet⁴⁺ muaŋ²⁺/

ปู่เจ้าท้าวลอสร้างบ้านสร้างเมือง

Cụ Tạo Lo xây dựng bản mường

សេងចេងខេងខេងចេងខេង

/ko⁴⁺ day⁵⁺ laay⁴⁺ khaw⁵⁺ taaw⁴⁺ laay⁴⁺ pi⁴⁺/

ก็ได้หลายข้าว เท่าหลายปี

Cũng được nhiều mùa, nhiều năm

សេងបើងកេងកេងបើងខេង

/kiŋ²⁺ pen⁴⁺ kaaŋ⁴⁺ daaŋ⁴⁺ pen⁴⁺ thaw⁵⁺/

ร่างกายทรุดและแก่ลง

Cơ thể già yếu, gầy mòn
เขเฒ่าอ่อนปวกเปียก

/law⁴ lot⁴ sia¹ paan¹ laan² sia¹ cua⁴/

แล้วเลยสิ้นชีวิตไป

Ròi từ trần đi

ไท่จ๋อเม่เจ๋นไฟ๋จ๋อ จ๋อเม่เจ๋นโบน

/koŋ¹ su³ mua² caw⁵ fa⁶ khwi³ ma⁶ mua² caw⁵ bon²/

ทางร่มไปเฝ้าชั้นฟ้า ซี่ม้ไปหาเบื้องบน

Che ô lên châu trời, cưỡi ngựa lên châu bê trên.

เม่อจ๋อจ๋อขึ้นจ๋อเพ่นจ๋อชู่ทอจ๋อ

/mua² su³ put⁴ san¹ thian¹ lian² paan² luaŋ¹ ti⁴ kwaŋ⁵/

ไปสู่ห้วงสวรรค์นิพานหลวงอันกว้างใหญ่

Lên cỡi Niết Bàn, Thiên Thai rộng lớn

จ๋อไปคขี่บะนอจ๋อเม่จ๋อชู่เพ่จ๋อชู่ทอจ๋อ

/caŋ³ pa² baan⁵ waŋ² muaŋ² way⁶ ko⁴ pu³ caw⁵ ta¹ lu²/

จึงมอบบ้านวางเมืองไว้ให้แก่ปู่เจ้าตาหลุก

Bèn giao bản mường cho Cụ Ta Lục

บ่จ๋อจ๋อโถบจ๋อจ๋อ

/pian³ khan⁵ day¹ bok³ naŋ⁵/

เปลี่ยนตัวผู้ปกครอง

Thay đổi người nắm chính quyền

จ๋อชู่ทอจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อ

/ta¹ lu² kin¹ lo² luaŋ¹ ta¹ laaw¹ kin¹ lo² caa⁴/

ตาหลุกกินเมืองลอลอง ตาเลากินเมืองลอลจา

Ta Lục cai trị Lo Luông, Ta Lau cai trị Lo Cha

จ๋อชู่ทอจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อจ๋อ

/lap⁴ li² kin¹ lo² yaa¹ lon¹ li¹ kin¹ muaŋ² pian¹ kap³ muaŋ² peŋ²/

ลัปลีกินเมืองลอลยา ลอนลี้กินเมืองเปี่ยนกับเมืองแปง

Lấp Ly cai trị Lo Ya, Lon Ly cai trị Mường Piên và Mường Peng

จ๋อชู่ “ลอลยา” เมืองลอนนั้นกว้างใหญ่ ถูกแบ่งเป็นสามเมืองเล็ก จึงมีอีกชื่อว่า “เมืองสามลอล” ได้แก่ “ลอลอง ลอลจา และลอลยา”

ขุนเอ็งใจเป็นหม่อต่าหลุก ขุนเอ็งใจเป็นหม่อต่าเลา

/khun^h luang^h hau⁵- pen^h mo^h ko⁴- taa^h lu³ khun^h lo²- pen^h mo^h ko⁴- taa^h law^h

ให้ขุนเลื่องเป็นหม่อแก่ต่าหลุก ให้ขุนล่อเป็นหม่อแก่ต่าเลา

Khun Lương được làm mo cho Ta Lục, Khun Lo làm mo cho Ta Lau

ปู่ต่าหลุกมีลูกสามแก้วคน

/pu³ taa^h lu³ mi²- lu⁴- saam^h kaw⁵-/

ปู่ต่าหลุกมีลูกสามแก้วคน (27 คน)

Cụ Ta Lục có 3 lần 9 (=27) người con

ในกวมโตเมืองฉบับไทดำในเวียดนาม ปู่ต่าหลุกมีลูกสองแก้วคน (18 คน) เท่านั้น

ปู่ต่าเลามีลูกสาวสองคน

/pu³ taa^h law^h mi²- lu⁴- saaw²- caay²-/

ปู่ต่าเลามีลูกชาย 20 คน

Cụ Ta Lau có 20 người con trai

จึ่งโยกย้ายลูกเต้า

/caŋ³ phe⁴- lu⁴- caay²- yaay⁶- lu³ taaw⁶-/

จึ่งโยกย้ายลูกเต้า

Bèn chuyển con cháu

เมทันไถททจจนี้ทจจนี้แถจจเมถ

/mua²- kin^h tok³ kaa⁵ hua^h naam⁶ taaw⁴- naam⁶ deŋ^h met³-/

ไปกินดินแดนทางหัวแม่น้ำดำ แม่น้ำแดงหมด

Đi cai trị toàn thể vùng đầu sông Đà sông Hồng.

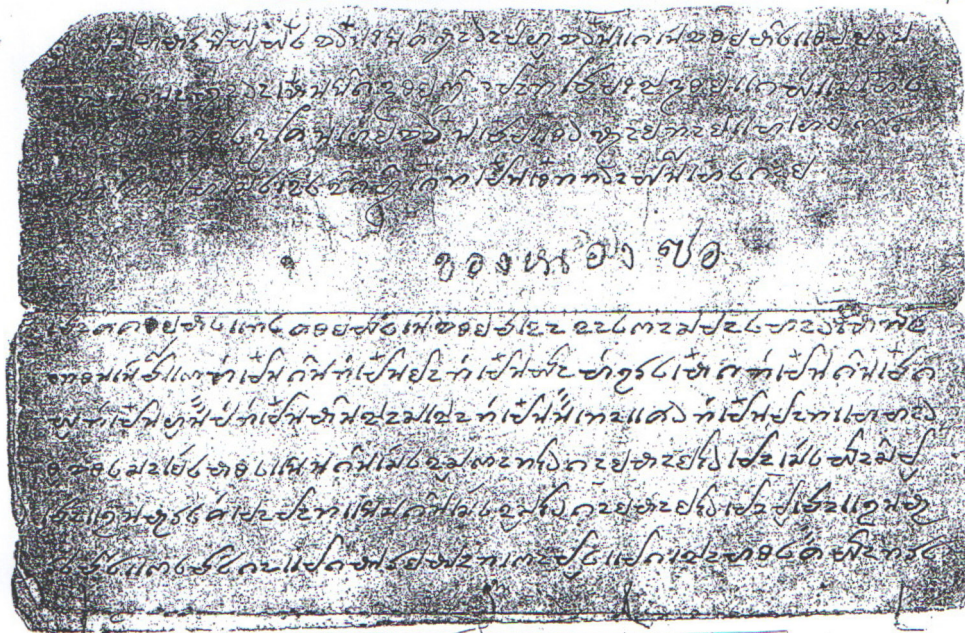
ภาคผนวก

อักษรไทยไซ่ง-ไทดำเปรียบเทียบ
ทวิ สว่างปัญญากร (ใช้ฟอนต์ BLT50 และ Thaisong ของผู้เขียน)

ลำดับ	อักษรไทดำ	คำอ่าน	อักษรไทยไซ่ง	SongIPA	อักษรไทย
	พยัญชนะ				
1	ᨠ	กอ	ᨡ	k	ก
2	ᨢ	ก้อ	ᨣ	k	กั
3	ᨤ	คอ	ᨥ	kh	ข
4	ᨦ	ค้อ	ᨧ	kh	ค-ฆ
5	ᨨ	งอ	ᨩ	ŋ	หง
6	ᨪ	ง้อ	ᨫ	ŋ	ง
7	ᨬ	จอ	ᨭ	c	จ
8	ᨮ	จ้อ	ᨯ	c	ช
9	ᨰ	ชอ	ᨱ	s	ส
10	ᨲ	ช้อ	ᨳ	s	ซ
11	ᨴ	ญอ (นาสิก)	ᨵ	ɲ	หญ (นาสิก)
12	ᨶ	ญ้อ (นาสิก)	ᨷ	ɲ	ญ(นาสิก)
13	ᨸ	ดอ	ᨹ	d	ด
14	ᨺ	ด้อ	ᨻ	d	ดี
15	ᨼ	ตอ	ᨽ	t	ต
16	ᨾ	ต้อ	ᨿ	t	ดี
17	ᨼ	ทอ	ᩁ	th	ถ
18	ᩃ	ท้อ	ᩄ	th	ฐ-ท
19	ᨿ	นอ	ᩆ	n	หน
20	ᩈ	น้อ	ᩉ	n	น
21	ᩊ	บอ	ᩋ	b	บ
22	ᩌ	บ้อ	ᩍ	b	บี
23	ᩎ	ปอ	ᩏ	p	ป
24	ᩐ	ป้อ	ᩑ	p	ปี
25	ᩒ	ฟอ	ᩓ	f	ฝ
26	ᩔ	ฟ้อ	ᩕ	f	ฝ
27	ᩖ	มอ	ᩗ	m	หม
28	ᩘ	ม้อ	ᩙ	m	ม
29	ᩚ	ยอ	ᩛ	y	หย-อย

ลำดับ	อักษรไทดำ	คำอ่าน	อักษรไทยเชิง	SongIPA	อักษรไทย
	พยัญชนะ				
30	ย	ย้อ	ย	y	ยี่
31	ล	ลอ	ล	l	หล
32	ล	ล้อ	ล	l	ล
33	ว	วอ	ว	w	หว
34	ว	ว้อ	ว	w	ว
35	ห	ฮอ	ห	h	ห
36	ห	ฮ้อ	ห	h	ฮ
37	อ	ออ	อ	o	ออ
38	อ	อ้อ	อ	o	อ้อ
	สระ				
1	เ	อัน	เ	ʔan	อัน
2	อ	อัว	อ	ʔua	อัว
3	า	อา	า	ʔa	อา
4	อ	อ่า	อ	ʔam	อ่า-อัม
5	อิ	อี่	อิ	ʔi	อี่
6	อ	อ้อ	อ	ʔu	อ้อ
7	อ	อู่	อ	ʔu	อู่
8	เ	เอื่อ	เ	ʔua	เอื่อ
9	เ	เอ	เ	ʔe	เอ
10	เ-ว	เอา	เ-ว	ʔaw	เอา
11	อ	ออ	อ	ʔo	ออ
12	เ	เออ	เ	ʔɤ	เออ
13	เ	เอีย	เ	ʔia	เอีย
14	เ	เอื่อ	เ	ʔua	เอื่อ
15	แ	แอ	แ	ʔɛ	แอ
16	โ	โอ	โ	ʔo	โอ
17	โ	โอ	โ	ʔay	โอ
18	อ	อา-อ้อ	อ	ʔau	โอ

ลำดับ	อักษรไทดำ	คำอ่าน	อักษรไทยไซ่ง	SongIPA	อักษรไทย
	เครื่องหมาย				
1	ค	กน	-	kon ^{2r}	คน
2	ค	หนึ่ง	ฬ	nuŋ ^{4r}	หนึ่ง
3	ค	ซ้าลาย	-	sam ^{6r} lay ^{2r}	ซ้าคำ
4	↑	จา-อ้อ	-	cau ^{3r}	จ้ำ
5	⊥	เป้า	-	paw ^{3r}	เป้า
6	田	ญี่	-	yi ^{2r}	ยี่
7	ค	เหม้า	-	maw ^{3r}	เหม้า
8	ค	สี่	-	si ^{4r}	สี่
9	∧	ซา-อ้อ	-	sau ^{3r}	ส้ำ
10	t	ซอง่า	-	soŋa: ^{4r}	ซง่า
11	ค	มด	-	mot ^{4r}	เม็ด
12	ค	ซัน	-	san ^{4r}	สัน
13	ค	เฮ้า	-	haw ^{6r}	เห้า
14	ค	เม็ด	-	met ^{4r}	เม็ด
15	ค	กา-อ้อ	-	kau ^{3r}	ก้ำ

“ความโตเมือง” อักษรไทยไซ่ง
Kwam To Muang in Thai Song script.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- วิศรุต สุวรรณวิเวก. (2524). ระบบการเขียนของโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึก (ภาษาไทย) ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พินิตา เย็นสมุทร. (2524). คำและความหมายในภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึก (ภาษาไทย) ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรีย์ ทองคงหา. (2542). หนังสือวัฒนธรรมประเพณีไทยซ่งดำเล่ม ๑ เรื่องอักขรวิธีอักษรโซ่ง. ม.ป.ท.: ชมรมไทยทรงดำแห่งประเทศไทย.
- ชวลิต อารยดิตรรม. (2552). เรื่องพิธีแปงขวัญ. ม.ป.ท.: สมาคมไทดำ (ประเทศไทย).
- ปิยวรรณ สุขเกษม. สุภาษิตไทยโซ่ง. ม.ป.ท.: โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง จ.นครปฐม
- ทวี สว่างปัญญางกูร. (2548). ปฏิทินไทดำในเวียดนาม. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ 27, (ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ทวี สว่างปัญญางกูร. (2551). บทความถิ่นฐานไทดำ. วารสารไทยคดีศึกษา 4, 1 (มีนาคม 2551) สถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในวารสารดำรงวิชาการ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร 6, 2 (ธันวาคม 2550).

ภาษาไทดำ

- Tai Studies Center, Iowa, USA. (1986). *ความ เ็น เอม เ็น* (The Chronical Book)
- Tai Studies Center, Iowa, USA. (1986). *ขั๊ว เ็ท เ็จ เ็น หั๊ง เ็ท เอม เอม* (The Tai Federation and Dien Bien Phu)
- Tai Studies Center, Iowa, USA. (1999). *ความ เ็น หั๊ง ความ เ็น หั๊ง เ็ท* (The Great Tale and The Odyssey of the Warlords)